

ONBİRİNCİ MİLLETLERARASI BİZANS TETKİKLERİ KONGRESİ

XI. Milletlerarası Bizans Tetkikleri Kongresi 14-20 Eylül 1958 de 28 çeşitli millete mensup 450 kadar delegenin iştirakiyle Almanya'da Münih şehrinde toplandı. Bu şehir, bilindiği gibi XIX. yüzyıldan itibaren Krumbacher, Heisenberg ve Dölger gibi büyük âlimler sayesinde bizantinolojinin en önemli merkezlerinden biri olmuştu, Üniversiteye bağlı Bizans Araştırmaları Enstitüsü bu sahada halen mevcut en zengin kitaplıklardan birine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan Bavyera devlet kitaplıkları zengin Bizans elyazmaları ve minyatürleri koleksiyonlarına sahip bulunmaktadır. Binaenaleyh 1955 de İstanbul'da toplanan X. Bizans Tetkikleri Kongresinin gelecek kongre için seçtiği bu yer çok isabetli idi.

Mükemmel bir tarzda organize edilmiş olan kongrenin programı ötedenberi bilinen ve alışılmış olan seksiyon çalışmalarından başka tarih, teoloji ve kilise tarihi, filoloji ve edebiyat tarihi, sanat tarihi, hukuk tarihi, müzik tarihi, coğrafya ve sosyoloji sahalalarında ana meseleleri ele alan büyük tebliğler ile temayüz ediyor ve bu tebliğleri umumî toplantılarda bütün kongre üyelerinin münakaşasına açık tutuyordu. Bu çerçeve içinde Bizans devleti teşkilâtına ve bilhassa birçok hususları daha henüz aydınlanmamış olan "Thema"lara dair Pertusi (Milano) ve tanınmış Yugoslav tarihçisi Ostrogorsky birer tebliğ yaptılar. Amerikalı bizantinist Dvornik Patrik Photios konusunu ele alarak kiliselerin ayrılmasından patriki mesul tutmak gerektiği noktası üzerinde durdu. Kitzinger (Washington) Bizans sanatının önemli bir faslı olan Justinian ile İkonoklasm devri arasındaki sanatın karakterini ve gelişme safhalarını inceledi, Demus (Viyanâ) yeni buluntulara dayanarak Palaiologlar devri boya ve nakış sanatının ana vasıflarını ve Rönesans sanatı ile olan münasebetlerini tebarüz ettirdi. Müzik tarihi sahasında çeşitli bilginler batının nota yazısı ve melodisi üzerinde Bizans müziğinin yaptığı etki üzerinde durdular. Kirsten (Bonn) İstanbul dışta kalmak üzere "Bizans şehri" konusunu ele aldı, bu sahada şimdiye kadar neler yapıldığını ve daha neler yapılması gerektiğini ortaya koydu ve arkeologlara düşen vazifeleri tebarüz ettirdi.

Seksiyonlarda yapılan enteresan tebliğler arasında şunları zikredebiliriz: Rubin (Köln) "Sovyet Rusya'daki Bizans araştırmaları" adlı tebliğinde 1917 ihtilâli ile Rusya'daki Bizans araştırmalarının tamamile durmuş ve ancak çok sonra bunların tekrar ele alınmağa başlanmış olduğunu zikrederek bugün bu araştırmaların sayı ve kalite bakımından dikkati çeker bir durumda olduğunu, fakat Rus bizantinistlerinin marksizmin ana prensiplerine bağlılığının bunların verdikleri hükümler üzerinde etki yapmaktan hâli kalmadığını ortaya koydu. Delvoye (Brüksel) Xanthos'ta (Kınık) yapılan Fransız kazılarında bulunmuş olan ilk Hıristiyanlık devrine ait anıtlar hakkında konuştu. Thierry (Etampes, Fransa) Göreme dolaylarında Kızılçukur kilisesi fresklerini renkli resimlerle kongreye arzetti. Glykatze (Paris) Komnenler zamanında Anadolu'da yeniden yapılmış yahut tamir edilmiş kaleleri

inceledi; Anadolu'nun tarihî coğrafyası iyice bilinmeksizin ve mahallinde tetkikler yapılmaksızın vücutte getirilmiş olan bu etüd Türk delegelerinden bazılarının itirazlarını mucip oldu.

Kongreye katılan Türk delegeleri kendi sahalarında dikkate değer ve orijinal tebliğler yaptılar. Bunları şöyle sıralayabiliriz: A. Erzen (İst. Üniv.), İstanbul şehrinin kuruluşu ve adları; F. Dirimtekin (İst. Ayasofya Müzesi Md.), Son kazılara göre Vlaherna sarayları; S. Eyice (İst. Üniv.), Nymphaion (Nif) Bizans sarayı; H. İnalçık (Ankara Üniv.) Bizans ve Osmanlı vergi sistemleri arasında bir mukayese; Ş. Baştav (Ankara Üniv.) Laonikos Khalkokondyles'in Türk kaynakları.

Bu satırların müellifi umumî toplantılardan birinde "Side'de iki mezar anıtı"na dair bir tebliğ yapmış, 19 Eylülde arkeoloji seksiyonuna riyaset etmiş, Milletlerarası Bizans araştırmaları Komitesinin asbaşkanı olarak mezkûr komitenin toplantılarına, F. Dirimtekin ile birlikte, iştirak eylemiştir.

Kongre, son toplantısında gelecek kongrenin 1961 senesinde Yugoslavya'da Ohrida şehrinde toplanmasına ittifakla karar verdikten sonra dağılmıştır.

ARIF MÜFİD MANSEL